

והתחייבו כליו, ויעתר להם ע"ה, והאריך השם להם עד שנשרפו בתבערה, ונשרף נדב ואביוהו
בארל מועד, לפי מה שבאה בו הקבלה האמתית. ^ב ואם היה זה בדינם כ"ש בדיננו אנחנו
הפתחים

שם טוב

[illegible][illegible][illegible][illegible]

אמר

שם טוב

הראשונים היו חושבים שלא היה הכה נחמא וזאת החומש
שם שבא סוקר"ם הלאהי ואחר ששכלל את סבת
המחשבה בדרך מה שהיו מורמים ומתעשרים זאת הלאומה
בפולמוסותם והחזיקה אריסטו" בכל ספריו וכבר ידעת מאמר
ההרבה שאמר כי ידועה הנבדל קשה מזה על הכל . והנה
אמר שם ע"ס חשב שהפילוסופים לא יצאו לחיובות שיהי הכה
נבדל נבדל ואחריו כי סברות היתה שש"י הוא כה בגשם
ועלכן אמר שקרא ספרו הפילוסופים מוחזית לחיוב שחבורה
היא דעת אנשי המורה שחשבו שהלהוה הוא כה בגמי . ויצלנו
העם מוחלת סקציאס . והנה רוב האנשים אם החזיתו לעיני

בזמנת מה שאחר הטבע לא יוכלו להשיג בשלמות שאפשר ושיגו שיש בכאן ההחלה הראשונה אבל שזאת ההחלה איננה שיקרה להם אז המבטול יקרה להם המבטולים רבים כי יקרה מזה שיחשבו שזכה השכלי אינו דבר גדול וכי מוחותם יקרו לו המבטולים שבהם אבל יקרה בלבולים רבים בזמנת נפשו לתשויות הדמיוניות, וכן קרה לאצילי בני ישראל ש נדדו והכבדו במבטול שאין לו תקומה שהם כח גבור, לשגשג ובטלה האלהיות וכן זה כי הוא נפלא. והשרפה הדעות הנספדות מה נשרפות מעצמם ולכן תמצא שאמרו

[illegible]

אמר ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אמנם סוף המאמר והוא אמרו, ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר תהי' הנה יתבאר (פרק ד' חלק ג', ונפרק כ"ח מה שהלך) ² בקצת פרקי זה המאמר. והכוונה כולה אשר כוננה היא, שכל ראייה או חזיונה או הכנסה שבאה בזה הענין, היא השגה שכלית לא ראות עין, שאיננו יתברך נמצא ששיגורו העינים, ואם לא ירצה אחד מן המקצרים להניע לזאת המדרגה אשר נשתדל עמו לעלות, וישם אלו העינים כולם אשר באו בזה הענין מורות על השגות חושיות ³ לאורם כדאמ' "הם מלאכים או זולתם, אין היק בזה:

פרק ו (ב) איש ואשה, שני שמות, הונחו תחלה לזכר ולנקבה מכני אדם, ואחרי כן הושאלו לכל זכר ונקבה משאר מיני בעלי חיים, אמר מכל הכהמה המהורה תקח לך שבעה שבעה

שם מוב

עניינו והרצון בו כל מחשבה שהיה בלתי אחתית מיד גשטרט והולכת לנצח: ואמרו אין היות בזה, כיון אחר שהוא חוץ מן האלוף אין היות אלא שהוא מחזר במדרגה (עד) שתתכלת עמו להעלותו. הנה הרב בפרקים הקודמים (לכא) לנצח אלס ודמותו כי הוא כולל כל מיני ההשגחה, ונתחייב בעבור זה לנצח במעשה בראשית כמו שצונו, ואחר כך שז לנצח בתמונה שהוא דומה אלס ויתחייב בעבור זה לנצח ותמותה כי יצט ויחייב בעבור זה לנצח בראשית והכינו וזהו והלך לנצח ויחיו את האלסים ובעבור שגתחייבו כליוה האללים בעבור השגחה נקח הסבה הרב לתה ומשך מזה קצת מציור עומד הר סיני, שז עתה אל ענינו הראשון לכא האשמים אשר נמלכו במעשה בראשית ואלו אמרו וזהו וזה שני שמות:

פרק ו הרמז בזה הפרק לבאר כי האשה הגאמרת

במעשה בראשית נרמז ג"כ לחמור והאיש רמז
לחמורו איש ואחיו לענין הכרובים ואח"כ ביאר שתוף שם
במעשה בראשית :

ויאכלו וישתו בפעל יוחר מן החק הראו': ב בקצת פקדי זכ
המחמק. רואה לומר בפרק כ"ח מהו החלק. והמחלק
השם פרק כ"ז. ומתחלק השלישי פרק ד': פ לאורים ברוחם
אין מלאכים וזולתם. הוי יודע כי בפקידים
הרב מאור נבחר הוא אחד משני בדרים. אם שיכלל השנין
ההוא חזק לנפש המלאך הויי כמקם או חשך ויבטל אי ה
אין אסר. או שימצא כמה המלאך לבד וזהו המלאך בדרמיון
העניינים לבד. ור"ל בזה האור המורכב בזה הפרק הוא
השנין המלאך המלאך חזק לנפש: ע ואמר לו מלאכים וכו'.
י"ל שהקרא האור ההוא מלאך כי כל מה יקרא מלאך או אי
זה שם שחלום אין היותו בזה. ולי נראה אם שיהיה האור
ההוא על עורק מלאך כמו שהקובץ צד אדם או על אורה
אחרת אין היותו בזה לפי דמם. ואחר אשר בחר אלו העניינים
בזה הפרק חזר לדרב צעניני מעשה בראשית:

גם כן אל הצורה. וכי אח ואחות נאמרו בשחוק, רמז בזה ילד ובן הנאמר

פרק

אברבנאל

[illegible]

קרשקש

פרק ו' (א) איש ואשה שני שמות. רמז לנו הרב השלם בזה

השחקן המדום נכבדים ואלה הקלידים מסמנים המצורף עקבוהו וזכה להשקעתו והשקתו כיוון הארבעה עשר המצורף והקשרו קצתו כקצתו, ובאמרו איש ואשה רומן אל ההומור והצורה באמרו את רומן אל הכרובים אשר הם השכלים הנאמרים בהם ופיהם איש אל אחיו ובאמרו אשה אל אחותה ורומן אל הגלגלים הממונים בארבעה חיות שנה' כלם חתובות רומן אל אחותה אמר בכרובים ופיהם איש אל אחיו רומן שתאחד נאמל מהשני ומושפע ממנו כי מלת פנים מורה על המציאות וכאלו אמר המציאות האחד ואומשע ממציאות חברו אחד שהיה עלה לו ופועלו ברצון אחד ואמר איש אל אחיו סמני ששונה שכל הוועול' יכל לפועל נכסבה דומה למה שבעצמנו אמר כיניהם הפרש יוכל לשכל בהם סמני אלמא שזה שהאחד עולה והאחר עולה לפי קצת דעות או האחד פועל והאחר פועל לפי דעת קצת סמלי אמנחנו . וארבע חיות הם הגלגלים אשר סדרם הרב כאלו הם ארבעת כרוביהם והם אחד חתן שני וכאלו הם נקשרים זה כזה אחי שהגלגל המקיף הוא המהני את כלם בתנועתו. ושחקן איש ואשה המכוון בהם עומד העצם הנצטרף או הא העולם השכל הנמצאות לו מטה הם מורכבות מסומרם וצורה וכאלו הם נקשרים קצתם המהני והראשון קבל צורת ארבע ספרות וכאמנחנו צורת המהני ואחר ארבעה נצטרפים באמנחנו צורת איש ואחר צורת איש המהני והספרות אחד חתן שני והא צורה אחת חתן חתן וחבריו בחבורו עולה הגלגל המקיף המהני את כלם והשכלים הם מניעים אותה בכונת ברצון האל ויתן לה השקופה והציוץ בגלגלים להמרימה את כל בתנועת ההפס' וקיום והתהדרמה והשפעת השבט לזרועם איש ואשה העולם השכל:

שכל שניה נקרא מלאך האל או וולחם, ר"ל או שיקראום ויראום בנודה כיון שאינו מיחם בשמות לאל. והאסודי והכספי פירשו גם כן בלשון אחר כי יקראו חושיות, אם מפנישם אם מבחון, ואמר אם מלאכים ר"ל הדברים להפחדם. ואורים ובראים. ואורים הם הכתובים לה

פרקו איש ואשה שני שמות וכו'. יאמר כרע עבדנחה הראשונה

ואשם הוא לזכר ולנקמה מבני אדם ושע"ד הכשאלה יאמר ג"כ לכל
סים לזכר ולנקמה מצע"ח ביון שצנייכם אמרם בהורא איש ואשם.
שפסקוק

כִּי

מקור:

ב מוב

אברבנאל

[illegible][illegible]

[illegible]

מורת נבוכים חק ראשון פרק ט

בכמאי והאריך הדום דגלי. יאמר הם יורו על מציאותי ועצמותי ויכולתי, כהוראת הכמא שהוא מוכן
ללגדול שהוא ראוי לו. זהו אשר צריך שיאמינוהו המאמיתים, לא שיש נשם שינשא הכורא עליו ית' עליו
דבר, כי הנה יתבאר לך במופתים שהוא ית' אינו נוף ואיך יהיה לו מקום או משכן על נוף. ואמנם
הענין הוא מה שהעידוני עליו, כי כל מקום ^ה נשאו האלהים ^ו וייחדו כאורו וזהו במקדש או
השמים, נכרא כמא. ^ז (ה) אבל מה שהרחיב בו הלשון באמרו כי יד על כס יה, הוא תואר עצמותו
ותגדלתו, ^ח אשר אין צריך שיחשב דבר חוץ מעצמו. ולא נכרא מנבראו עד שיהיה יתברך נמצא
בלתי

אמסודי

וְיָחִי אֱלֹהֵי הַחַלּוּקוֹת . וְהֵם שֶׁשִּׁי' מַנִּיעַ הַגִּלְגַּל וּמַמְלִיאוֹ וְהוּא
 מְחַדֵּשׁ הַשָּׁמַיִם כְּכֹחַ, יְחִי הַכֹּסֶף הַמְנוּעַ מִן הַיָּסוֹד בְּנוֹ . וְהַשִּׁיט
 הַיָּסוֹד עָלֶיךָ שֶׁנֶּשֶׁע מִמֶּנּוּ יִ' בְּחֻמְלֵי הַגִּלְגַּלִּים וְהוּא חֲדָשׁ הַדּוּם
 גִּלְגַּל . וְהַדָּחַק הַרוּחַ מְרוּקָעָה מִכְרִילוֹ בְּהַגִּלְגַּלִּים :
 וְהַשָּׂא הַלְּהִיטִים . ר"ל שֶׁהֵם יִ' מַנִּיעוּ וְהוּא גִלְגַּל עֲרֻבוֹת :
 וְיִחְדּוּ בְּזָרוֹ וְכוּ' . ר"ל כְּמוֹ הַמְקַדֵּשׁ, וְיִ"חִי יִ' הַשְּׂבֻעָה עֲשֵׂה
 שֶׁנֶּשֶׁע בְּמֵה שֶׁהוּא לְחֵלֶם מִמֶּנּוּ וְאֵל מִלְּפָנֶיךָ בְּעֲמָלֹךְ וְיִחְדּוּ מִשָּׁם
 וְכִבְדּוּ כִּי הֵם יִ' הֵם נִשְׁבַּע בְּכֹחַ שֶׁהוּא הַשָּׁמַיִם וְהֵם לְמִסֵּה
 וְיִחְדּוּ יִחְדּוּ מִלֵּד וְהֵם הֵיחָד , לִכְן רָלוֹךְ שֶׁנֶּשֶׁע שֶׁנֶּשֶׁע
 מִשְׁבֻּעַת הַשֶּׁ' עֲמֻמָּוָה וְנִדְּלָוָה : וְאֵלֶּם לֹא שֶׁחֲדָשִׁים בְּהַשֶּׁן .
 ר"ל הִרְחַבְתָּ הַשֶּׁן הוּא שֶׁחֲרָהֵה מִשָּׁם שֶׁחֲרָהֵה שֶׁמֶשֶׁה דְּרִינֹ
 יִ' נִשְׁבַּע בְּשִׁמִּים הֵם כֹּסֶף הָאֵל יִ' , וְהֵם אֶל אֲשֶׁר כִּי מַעֲיִי
 שֶׁנֶּשֶׁע וְסוּדוּתִיּוֹת הֵם שֶׁחֲרָהֵה הַשְּׂבֻעָה בְּמֵה מִלְּפָנֶיךָ וּמִחוּ
 יִדְּרֵה אֶחָד פְּסוּט כְּתֻבִּים הַשִּׁיטוֹת וְאֵין שׁוֹם דְּבִרֵי אֵלִים מִלְּפָנֶיךָ
 וּמִחוּתוֹ אֶחָד אֵלֶּם הֵם יִ' אִ"כְּ שֶׁנֶּשֶׁע שֶׁנֶּשֶׁעִים בְּזוּלָתוֹ יִ' אֵ' .
 וְיִחְדּוּ כֹּסֶם . וְאֵ' אֵין הוּא נִשְׁבַּע מִדֶּרֶשׁ' בְּשִׁמִּים וְנִזְכָּר וְכִבְדּוּ
 גִּלְגַּל רִ"ל וְיִחְדּוּ שֶׁנֶּשֶׁע בְּשִׁמִּים וְנִזְכָּר לֹא אֶחָד כְּלוֹל , וְכִבְדּוּ
 אֵלֶּם הַדָּחַק שֶׁנֶּשֶׁע בְּמֵה שֶׁנֶּשֶׁע בְּרִינֹת בְּכֹחַ אֵלִים הַשִּׁמִּים אֵלֶּם
 עֲמֻמָּוָה וְכֹ' וּמִמֶּנּוּ וְלִהְיוֹת לְדְרִינֹי מֵה שֶׁחֲרָהֵה דְּרִינֹתֵינוּ יִ' אֵ' .
 וּמִסִּרְסֵה שֶׁכֵּם יִ' הֵיחָד מִחַד וְיִחְדּוּ רִ"ל כֹּסֶף שֶׁל יִ' אֵ' .
 וְיִחְדּוּ אֵלֶּם יִחְדּוּ שֶׁ עֲלֵם מִהֶלֶל יִ' , וְאֵל יִ' עֲשֵׂה עֲלֵינוּ אֲחֵרֹ
 יִ' אֵ' אֵלֶּם אֵל שִׁמִּים יִ' יִ' שִׁיחֵה נִגְלָה שֶׁשֶּׁם יִ' הֵיחָד שֶׁנֶּשֶׁע
 בְּשִׁמִּים שֶׁשֶּׁם מִלְּפָנֶיךָ בְּלִיחֹ מִחוּתוֹ, וְזֶה אֵינוֹ שֶׁנֶּשֶׁע יִ' הַשְּׂבֻעָה
 הֵיחָד אֲחֵרֹת יִ' אֵ' עוֹלָם , וְנוֹכַח לִמֵּד שֶׁנֶּשֶׁע בְּשֻׁעָה כְּלָל .
 וְשִׁיחֵה שִׁיחֵה רִשִּׁי' יִ' אֵ' אֵין אֵין לִיחֵה שִׁיחֵה וְכוּ' .
 וְשִׁיחֵה שִׁיחֵה לֵךְ אֶחָד שֶׁנֶּשֶׁע וְנִדְּלָוָה לֹא אֵין לִיחֵה שִׁיחֵה וְכוּ'
 וְשִׁיחֵה מִלְּפָנֶיךָ הַתִּחְרִיט כְּמוֹ שֶׁנֶּשֶׁע מִלְּפָנֶיךָ , וְשִׁיחֵה שֶׁנֶּשֶׁע
 הַשְּׂבֻעָה וְנִדְּלָוָה שִׁיחֵה דְּבִרֵי חוּן עֲמֻמָּוָה יִ' אֵ' כִּי הַמְקַדֵּשׁ
 שִׁיחֵה חוּן עֲמֻמָּוָה הַנוּשָׂא וְלֹא שִׁיחֵה הַתִּחְרֵה נִבְרָא מִנְּבִרָיו
 עֲלֵי שִׁמִּים יִ' בְּנֵלֵי כֹסֶף כִּסְיִיר שִׁיטוֹלֵם מִמֶּנּוּ הַמְקַדֵּשׁ
 יִ' בְּדֵר הַמְקַדֵּשׁ הַרְוִיחֵה הַיִּיטוֹת וְהַפְסֵדוֹ בְּלִיחֹ הַפְסֵד וְשִׁיחֵה
 וְנִגְלָה גִ' עַם הַמְקַדֵּשׁ הֵיחָד שֶׁשֶּׁם יִ' עוֹלָם יִ' אֵ' לִיחֵה לִיחֵה
 לְדְרִינֹי עוֹלָם וְגַם כֵּן אֵ' שִׁיחֵה עֲמֻמָּוָה וְנִדְּלָוָה נִבְרָא מִנְּבִרָיו
 שֶׁשֶּׁם יִ' נִבְרָא מִנְּבִרָיו יִצִּיחֵה שֶׁנֶּשֶׁע יִ' יִצִּרֵה אֵ' אֵ'

קרשקש

פרק ט (ה) ואמנם מה שהרחיב הלשון באומר כי יד על כס הי הוא אמר עצמותו וגדולתו, ורצה בו הכס הממון לשמו מאחר שאמר כי יד על כס הי שהוא לשון שבעות והקנה נשעב בעצמו אל דבריו ויאמר עומצמו אם כן גם הוא אמר גדולתו ועצמותו, ואין ספק עליו כן כי **אשר אל שמים** הי הוא לשון שבעות ואמר שתיבה ארץ הקרית באשמה בידת שכינתו, כאלו אמר השמים מורים על מציאותו ובעצמותו ואין צורך לשיאם דבר ויאמר חוק ממנו על תואר מחאוריו והיו אלו תיבות נוספים על העצם של **אשר אל** תואר חוק נוסף על

אכל כסא הכבוד לא נאמר בשום ד' כי אם על גדולה כאל ועזמותו, וזהו
 כסא כבוד האלוי שהוא מרום ויותר מעולם מהדאשון ר"ל הכסא הראשון
 וישראל ה' (שם פסוק י"ג) וקרא מקום ישראל לבי שהוא מקור מים
 משגש פתחה כסא הכבוד, שלא דבר מאגלגל כמו שאמרם בע"ה כ"ה

שם טוב

עצמא וצנוד השפלים אכל מדרך השוד להשפיע מחשו
לנאחרים : ואחריו כי השמים וזרע על מצלות
עצמותיו וכלתו הכרחת הכסא וכו' . כי השמים וזרע על
ג' דברים של שש נחאל ראשון וזהו נחשו וקיים וזרע על
כח להניע כל הגלגלים בתנועה אחת : אבל מה שהרחיב
זו הלשון בחמור כי ידע כלם יד . אחריו התפרשים כי
הנשבע הלשון הוא שפאר מפסע הכתוב שמשע רבנו
היה נשבע בשמים שהם אברהם אלה וזה לא חפשי כי מעניני
השבעה וסודותיה הוא שהיה השבעה מהם שמצלותו
ומהו דבר אחד בתכלית ואין דבר יהיה מצלותו וממהו
דבר אחד אלה הם ית' אם כי השבעה שמשע צוללת
איהם כלום ואם כי אף היה נשבע מרע"ה בשמים וארץ
וכבר גלו דרבותיו ואחריו הנשבע בשמים וארץ אינו כלום.
לכן אחר הרב כי לא היה נשבע מרע"ה בשמים אלא
עצמותו . וי"ל כי השבעה שמשע ה' והרחבת הלשון היתה
מדר שכל מי שיעשה שבעה נשבע במה שהוא למעלה ממנו
לא לפחות עצמו ויהיה מפסע הכתוב שמשע היה נשבע
בכסא שהוא השמים וזה למטה ממנו וזהו לא היתה
ההרחבה לכן ראוי שנאמר כי הוא תאר עצמותו וגדולתו
כי השם נשבע עצמו לא צנודו . ואחרת בזה כי כסא אהנם
הנחתו הוא מה שיכב עליו בעלי הגדולה והסוד וקריאת
המקדש כבא הוא הרחבת הלשון וקריאת השמים כבא הוא
גם כן הרחבת הלשון כי אינם יושבין עליו א"כ אלו השמים
שמות הם נלקחים על דבר ההרחבה והכללות . ולכן אחר הכל
מה שהרחיב זו הלשון בחמור כי ידע כלם ית' אף ראוי
שיפרש הכסא כמו שיפרשנו על המקדש כי עדיין לא נתבאר
ולא על השמים כי אין ראוי לישבע במה שגמרתו ממנו
ובדבר שאין מצלותו וממהו דבר אלה נשבע דבר אחר
ויכר כי הוא נרדף לדבר שהוא חזיון תלמודי מנגד . ולכן
אמר כי מה שהרחיב הלשון בחמור כי ידע כלם ית' הוא
תאר עצמותו וגדולתו כי אין ראוי שידועה שהיה נשבע
השם ית' בתואר שהיה חזון עצמותו אף שהיה נחאל כי
ולא ג"כ כבא מדרשו כי יתחייב מזה שהעלה ושיב עלול
עד שיתחייב מזה שהשם ית' לא יהיה מחזיון ההצלות

אברבנאל

[illegible]

ג'ב על כדולת וסממנהל כמו וישכ שלמה על כסא ה' (ד"ה א') כ"ט ב"ג)
חומר כסא כבוד מרום מרששו מקום מקדשו (ירמיה יז ז'), ואמר שכ
פסס בשמים, וכוא מקום מקדשו סנה כוא כלל והנדר כמו שאמר מקום

מורה נבוכים חלק ראשון פרק ט ז

בלתי כסא (נ) ונמצא עם כסא, זאת כפירה בלי ספק. ^ט וכבר פירש ואמר אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור, הורה שהוא דבר בלתי נפרד ממנו, ולזה ירצה בכסא הנה ובכל מה שדומה לו, גדולתו ועצמותו אשר אינם דבר יוצא מעצמו, כמו שיתבאר בקצת פרקי זה המאמר :

פרק י ירד, עלה. כבר קדם לנו שאנחנו כשנזכור בזה המאמר שם כאלו השמות המשתתפים, אין דעתנו שנוכח כל ענין שיאמר עליו השם ההוא. ^א כי אין זה המאמר בלשון, אבל נזכיר מן הענינים ההם, מה שאנחנו צריכים לו בעניננו, לא דבר אחר. ומה ירד ועלה, הירידה והעליה, שני שמות מונחים בלשון העברי, ועינים ידוע, כי כשישתק הנוף ממקום אל מקום שפל

אפודי

עלמו וזה עקר וכפירה השמט : ^ז וזכר פי' ואמר וכו'. ר"ל וכבר גלה הספוק ואמר שסבא האל יתנך בלתי נפרד ממנו ית' בלתי נפרד וזהו י' לעולם תשב כסאך לדור ודור, והנה הורה שר"ל עצמותו וגדולתו כי אם היה ר"ל השמים, הם חשברי הספד לפי הסורה המונה לנו בלתי ולא היה ממייב נלחום העולם, וכן פי' מתי פי' הכרז כי הספוק על היות העולם נלתי והוא סותר לזה הפי' שפסה הנה. והסותר בין היות טוב כפי הסבה השכינית ובכאן היה להסתייג ואמר אשר דבר בענין כסא דבר ענין ירידה ועלה שזה ענינים נשמים : **פרק י א** כי אין זה המאמר בלשון. ר"ל שאין כוונת זה הספר לגלגל כל הלידים והכחות אל נעשו בשמות כמו שפסה בעל השקשים אבל לגלגל השמות הנאמרים בספרי הגנוזה לפי כוונת הפי' שאלו רעיון לעשות בשם ההוא : ועל

קרקשקש

עצמו כמו שהתבאר בהרחקת התארים : (נ) ויהיה נמצא עם כסא אחר הבריאה ובלתי כסא קודם הבריאה. ואפשר לאמר שיאמר כי כמו שיהיה הנצחיות לשם בן יחס הנצחיות לשמים אחר שהוא כסא מיוחד לו ומורה עליו כמ"ש השמים כסאי אחר שיהיה אחרו כסא לשם לא בעת בלתי עת כל קיימים מתמרים בהתמדתו שאם יעדר לא יהיה כסא לו, או הנרצה באמרו השמים כסאי שהם ידיו מציאותו ועצמותו ולנצח הם מתמידים בעשות זאת ההוראה שאם יפסדו נפסדה ההוראה וכבר ראינו שהכתובים יחס הנצחיות לשם לשמים בדרך אחר אמר לעולם ה' דברך נצב בשמים שהנרצה בו שהם מורים עליו לעולם וכמו שכתוב יחס הנצחיות לשם באמרו ה' ימלוך לעולם ועד כי יחס הנצחיות לארץ באמרו כל השום עולם ועד ואם הארץ שהיא נבקודה בעת העגולה ואישיה נספדים יחס זה הנצחיות לא נאמר בעגולה בשום שיהא השמים שאישיה קיימים כ"ש שחייב לו הנצחיות, וכמו שיהא הכתוב נצחות המלכות והאלהות לשם בן יחס הנצחיות ביהם ההוא בעצמו לעד היותם שבת כיון שהיה מלכות והאלהות ימלוך ה' לעולם אחריו ציון, וכמו שיהיה הנצחיות לשם המהולל בן יחס הנצחיות למלכים אחר לדור ודור הללויה, כמו בן נוכל לומר באמרו כסאך נצח, בו השמים ויחס הנצחיות לו כמו שיהיה הנצחיות לשם, ונוכל לומר כמו שיהיה הישיבה לשם על דרך משל ויחס לו הנצחיות להיותו קיים עומד מתמיד בן יחס לו הכסא אשר הוא השמים לפי שלא תובן ישיבה בלא כסא ויוחסה הנצחיות לכסא לפי שהוא יושב בו ויתמידהו לנצח בציגונו אחר שהוא מורה עליו, וכן תמצא בכל מקום שיהא לבורא ישיבה יחס לו המקום המיוחד ליושב אמר יושב ישיבה ואמר היושב בשמים יושב על כסא רם ונשא, ואחר חשבת השמים מן שבתך וכן בשמים הבין כסאו, לא יצא מזה הכלל ואם מורש בו מירוש אחר ואם נמצא ישיבה מיוחדת לו בלי זכר כסא הרי כאלו נזכר בו כסא וכן תראה שיהא הארץ להרדף גליו על דרך לשון אדם בן יחס לו הכסא על דרך משל באמרו השמים כסאי : (ג) וכבר ביאר ואמר ואחריה ה' יעלה תשב כסאך לדור ודור. ויהיה נצחות לכסא כמו שיהא לו יחס בן יחס בהמציאות וירידת כמו שיהיה המציאות לו וא"כ הוא תואר גדולתו ועצמותו שאם היה נברא מנברא היה הוא אפסוף המציאות לא מרוב אלא לא בבחינת סבתו :

שם טוב

והוא נמצא עם כסא ונמצא בלתי כסא כי ז' כפירה בלי ספק ולכן יחוייב כי הכפירה תהיה בן כנעמו לא כוונתו כלל, וזה מה שטיינר כרז בזה הלשון וזהו עמוק רמזו שיוצא על זה הסוד : וכבר פירש ואמר אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור וכו', בזה הפרק יש סתירה למה שכתב בפרק ה' מחלק השני כי בזה הפרק אמר דבר כי אתה ה' לעולם תשב שיהיה על עצמו ונאמרו הפרק אמר שיהיה על השמים ומורה על היות העולם נלתי והתירצו בזה כי הוא יורכב כפי הסבה ה' :

פרק י הכלל העולה בזה הפרק כי אף שעליה וירידה נאמרו על פנים רבים לא נזכר מהם אלא מה שיצטרך לכונננו. ראשונה יאמר כשישתק גוף מתקום שפל אל מקום גבוה ואמר עליה, וכשישתק בהפך יאמר וירידה.

שנית

אברבנאל

כ"ז ח"ב נבוכים לשם, ואפודי פי' ידעת דבר כסא כדור מרום מראשון על השמים שהוא כסא כדור לדורו ומרום, וזכר שהוא מראשון ראשון מחל ית' שהוא ראשון מנמלאים כלם, וזה כמחשתי הוא לאמת אליו כפי' הספוק : והרבה ידבר בזה הספוק זה לכוון זה כפירה בלי ספק כדי לאמת דור דור עם הכתוב לו ית' רמזו לעומת דבר נוסף והוא הסוד הכתוב עליו עם שיהיה קל ורומי, כי הוא ית' אחד שטעם, ולזה לא לא יסא מחוייב מציאותו, וזה אחד מהספוקים אשר כיון לגלגל שחוק השם לא זכרו ואני זכרתי וכן מה שרמזתי אליו שפ"ל. וזה מה שפסקו כי יד עם כל מהלכיהם לה' בעמלם שהוא הספוק על ית' שיקרא אתה, דבר נוסף והוא הסוד הכתוב עליו, עם שיהיה קל ורומי שהוא הכסא אליו בשם עמלם, כיון שהוא ית' אחד שטעם, וזה שם בו סתירה בזה שם, לא יסא מחוייב מציאותו ואמר שזה ית' מהספוקים שיהיו בו סתירה בזה שם שאל זכרו ר"ל עמלם. וזה שם לא אתה המעין, הכללים הכלל שגור זה הכסא, אף לטון הכתוב לא יורה עליו כי אין שם לבן וירש על הסוד ולא על דבר נוסף, וגם כפי דרכי הים כליו שיקראו עמלם, שגורו עם קל לא עמלם, ודברי סתירה לא יפלוטו. אבל דרכי הכתוב לא יכונו זה משהו נכריה ענינו : **פרק י** בעיני דברים מהפכים לזה הספר רמזו מסימנים כלם שהיו סתירה ככל ליד ועלל חשבה שפוסים. הסוד, אחד כי ירד ועלה בין שמות מונחים בלשון העברים, וזה כמחשתי בירידה בעליה מתקום גמול. סמני, אחד וחלשי סובלנו בין שמות הכלל לגדולה ולעולם, וזה סתירה וסעילה הנאמרים בעליה ונגדולה שרד אדם ממנה או יעלה אליו. סמני, אחד ועל זה סתירה עוד יעלה בירידה העיון שהסוד וסעילה יקרא ענינו כנען. כל הדרכים שם הוא פחות או מעולם. הכרטי, אחד וכאשר ענינו כסא הכסא, וזהו בירידה וסעילה מהפכים כנפולה וסעילה נלד. המחשתי, אחד ואמר וכן שפ"ל כסא כלומר לא בלוקים, והוא בירידה כנפולה על הסבה כשתרד על זה או מזה כמחשתי סוד, או אוקלים כמחשתי (ל'ל מהפכים) סוד ועומדו. ואמר מהפכים כלם, הסודים ית' לא הסבה, שיהיה סוד ועומד מהפכים. וגם אחד עוד וסעילו כלו זה השום לאקני ספוק, ר"ל בזה מחל עמלם לא כנענע כל מחל ית' : והרבה ידבר בעל פ"ל כיון שהעיון הוא ג"כ בירידה, ר"ל שיהיה סתירה בירידה מהפכים אשר ותיקיה העיון הקודם וזמן שכתוב כסא על אדם הראשון לקדום הכתובים ויכונו זה בירידה וכן על פ"ל, ראה דרך המפכים סוד כי בלשון דברי על פי' סתירה לדעתו סתירה בזה על פנים סתירה וסבירות בדברים מנפלה עם ומפכים ענינים, וכוונתו בזה הוא שמחמאמר הרון הקדום סוד, וזהו קדמונו לדעתו, וזמן שכתוב כסא בסוד כנפולה, וסבירות סוד, שהואם סתירה אליו ענינית, והסם ויכנס ספר כנפולה ויקראם קדום מהפכים, ויהיה על פ"ל סתירה, וזהו סתירה לאקני סוד, עוד אמרו מהפכים

ספסינים

ספסינים

מזרה נבוכים חלק ראשון פרק י

שפל ממנו יאמר יוד, וכשיתעק מסקום אל מקום גבוה ממנו יאמר עלה. ואחר כן הושאל שני השמות האלה לגרולה ולעוצם. עד כשתשפל מעלת האיש יאמר יוד. וכשתגבה מעלתו כגרולה יאמר עלה. אמר השם יתעלה, הגר אשר בקרבך יעלה עליך גו', ואתה תרד גו'. ואמר ונתנך ה' עליון על כל גויי הארץ. ואמר ויגדל אלהים את שלמה למעלה. וכבר ידעת רוב עשותם ז"ל מעלין בקדש ולא מורידין. ^ב ועל זה הצד עוד יעשה כירידת העינין, והיות האיש פונה במחשבתו אל

ענין

מַשְׁדֵּי

גם טוב

שנית הועתק כשחשפל מעלה האיש יאמר ירד וכשחגבד ב ועל זה הדד וכו'. ראה לומר וזה חלוקה שלישית :
מעלתו בעושר וכבוד יאמר עלה, כמו שאמר הגר אשר
בקרנך ועלם עליך וגו' : עוד שלישית יאמר בידידת האיש בעיון והיות האיש טובה במחשבתו אל ענין פחות יאמר

אברבנאל

[illegible][illegible]

ובל

אפודי

ג' וכאשר היינו המון האנשים. ר"ל זה חלוקה רביעית: ד' ורצה ית' במה שרצה. ר"ל שרצה להיותו ומסרים בלחצניים המשפיעים והם העולם האמיתי: ה' אז שכן השכינה במקום ר"ל רמז לזה הענין הענן והאש שהיו בהר סיני עם יתר ההוויות הגשמות

במעלה שבטליונים על אחת תצאחו ועמה וגדולה לא
נבואה על קצתו קרא שרות הנבואה על הנביא או שכן
ה' לעיני כל העם וידרתי ודברתי אחר, וקרא העלות עני

[illegible][illegible]

אשרי

[illegible]

אֱלֹהִים, וְיַעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲרָצָה : חֲמוּצֵי יָמָר כְּשֶׁתֵּר
בְּצֹמָה מִכָּה אוֹ בְּזֻקִּים מִן הָאֱלֹהִימוֹת כִּי רָצוּ הַקְּדוֹם .
וְיִצְחָק הִרְצֹן בּוֹ, כְּאִשֶּׁר יִקְדָּמוֹ סַפְרֵי תְּכֻנֹּתָי לִסְפֵּר שֶׁהָסֵם
וְיִצְחָק מִכָּה בְּצֹמָה אוֹ בְּזֻקִּים כִּי רָצוּ הַקְּדוֹם שֶׁהוּא
הַטֵּעַם הַמַּחֲבִירִי כִּנּוּי בְּיָרִידָה כְּלָלוֹ יִפְקֵד מַעֲשֵׂים
וְהוֹחֵא"ב הֵבִיא בָּהֶם עֹשֶׂה לְהִיּוֹת הָאֵדָם שֶׁל וְנִבְּה וְלִכָּךְ הֵיךְ
הִרְאֹה שֶׁהָסֵם כִּי גָדֹל לֹא יִפְקֵד עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂים לְחַם שֶׁהֵמֶן
הָאֲשׁוּרֵי בְּתֻכְלִית הַשְּׁפָלוּת, וְכֵן כִּנּוּי הוֹדַעַת הָסֵם ית' לִנְבִּיאי
הַיָּרִידָה : וְהִמָּר לֹלֵךְ הִרְצֹן בּוֹ . כִּי הוּא הִרְצֹן הַקְּדוֹם שֶׁחֲמִיד
הֵבִיא הַמָּחֶה עַל הָאֲשׁוּרֵי חֲמִיד שִׁנְיָה לֹא לִנְבִּיאי כְּדֵי שֶׁחֲמִיד

[illegible][illegible]

מורה נבוכים חלק ראשון פרק יא

בו היחס ההוא, כמו שיתבאר (פרק י"ז חלק א') ובה ישלם היותו בלתי משתנה כלל, ולא בשום פנים, כמו שבאר ואמר, אני ה' לא שנית, אני בו שנוי כל עיקר. ועל זה הענין יכונה בישיבה כאשר נזכרה לי יתעלה, ואמנם תיוחס אל השמים ברוב המקומות, להיות השמים הם אשר אין שינוי בהם ולא התחלפות, ² ר"ל שלא ישתנו אישיהם כאשר ישתנו אישי הארץ ונפסדיה. וכן כשיחם ה' יתעלה היחס ההוא הנאמר בשיתוף למיני הנמצאות ההוות הנפסדות, יאמר עליו גם כן יושב. כי המינים ההם תדורים מסודרים עומדי המציאה כמציאת אישי השמים. ³ אמר היושב על חוג הארץ, המתמיד הקים ⁴ על סבוב הארץ, ר"ל הוללה, רומז לענינים ההווים בחללה. ואמר ⁵ ר"ל למבול הארץ, ר"ל שעם השתנות עניני הארץ והפסד, לא יהיה אצלו יתברך שינוי יחס. אבל היחס ההוא שיש לו אל כל אחד מן הענינים ההם, והם הווים או נפסדים, יחס אחר קיים עומד, כי היחס ההוא למיני הנמצאות, לא לאישיהם, והתבונן כי כל לשון ישיבה שתמצאה להשם יתברך תמצאה בזה הענין:

פרק

אפודי

שם מוב

מפני מה לא ישמע יסודו לזולתו לפי שאין הידיעה אשר ציוו יתעלה ולזולתו בזה ששקמה הידיעה ההיא כי הידיעה כללית ולא פרטית, לכן לא שסתרה לעולם: ⁶ ג ר"ל שלא ישתנה אישיהם. ר"ל מה שממדתו שאין התחלפות בגלגלים איו. ר"ל התחלפות במצב כי הם מתחלפים במצב אלא ר"ל שלא ישתנו אישיהם: ⁷ ד יושב על חוג הארץ. בזה למד סבוב הארץ, והכוונ הוא תחל להמר הראשון אשר לא יפסד כלשי השמים, וזה הפרק קדש עם פרק ע"ב מה החלק: ⁸ ה על סבוב הארץ ר"ל חללה. רומז בזה להשתנות הסבוב: ⁹ ו ה' למבול ים. והוא רומז ללכלול המלאכה השפלות והפסד לאדם לא במין: ¹⁰ ז כי היחס ההוא וכו'. ר"ל כי הידיעה שיש לו יתעלה היא למיני הנמצאות לא לאישיהם וזהו המין האמתי. ואחר אשר ביאר ענין שיבה ביאר ענין קימה:

ואחר איו נאות: וראוי שיון זה הפרק כי נרמז בו דברים מסתרי תורה אשר בגלוי אינו נאות:

אברבנאל

והוא כשלא נלמד שבענין עמידתו ביותו עומד, ומהותו ר"ל השכיבה, מפני זה כוונתו לשון ישיבה לכל דבר עומד נה שלא ישתנה ר"ל עומד קיים וזה לא נלמד במדות המקומות אלא בכל מיני כוונות, וזהו חז' כ"ל ישתנה לכלול כל הכוונות. הנצחי העומד שלא ישתנה, ר"ל שיאמר שיש ית' יושב להיות נצחי ועומד בלתי נעדר וכל, וגם להיותו בלתי משתנה, ולפי ששקמו אל אדם במחמך היחס כי כחממך האכזות וכמות, או במחמך כמחמך, כיצד כל, וזהו אומרו לא שנוי בעצם ואמר כנגד המחמך, ואין לו שום ענין זולת ענינו שישתנה בו רמז למקד, ואמר כיצד שנוי בנפשו וזהו ישתנה ויכנס לזולתו, והכרית שלא ימלא כלמרו כי אין יחס בינו לבין זולתו שישתנה בזה הכוונ כמו שיתבאר, וזהו כוונתו בדבריו בנחמך ששם יבאר שלא יחולל האל יתברך נעמו או בחלל מחמכו, ולא מחמך במחמך וזהו בנפשו, וזהו היותו שני אדם שישתנה כלל: ומה הענין ויבנה בישיבה כאשר נזכרה בו י' וכו' ואמנם וכו'. יבאר שזה הלשון מיותר אחר שכבר נלמד למעלה ומה הענין כחממך יתעלה עליו י' והלשון שכבר יבאר בלתי משתנה ענינו נמצא מיותר לל' לל' מלתי מיותר לדבר אחר, כמו והלשון קדוש יושב תכלית וישראל (הכלים ק"ב ד') והלשון ש' (לעולם ש' ק"ב א') כי היסודות נאמרו עליו י' מלתי החיובות לדבר אחר, ועליהם אחר כלן ומה הענין יכונה בישיבה כאשר נזכרה בו י' ר"ל כאשר נזכר היסודות בו י' ר"ל מלתי החיובות לשום ולא לדבר אחר, בזה יכונה וזהו הענין שזכר שבו. כמקום והסודות, ולפי זה יבאר לזכר (הרש"ל ז"ל) בישיבה שאינה בשקט לדבר אחר, אלא כשכמה בשקט לשם וזהו ישיבה בשקט, וזהו אחר עוד ואמנם תיוחס אל השמים ליותם נאמרו לאישיהם. וזהו שם יסודות נאמרו אל' שכוונת אל'ים. אומר שכמה שם ישיבה י' לשמים ליותם מיעה הרבה וזהו אומר וזהו ששקט (ש"ס ד') אחר מיעה. וכן כשיחם י' היסודות ההוא הנאמר למיני הנמצאות ביותם כשקט בשקט ר"ל מלתי חיות י' מיעה בשמים עומדי וכן יחס נאמרו אל'ים ליותם בשמים, בזה נ"ל נמצא אחר יחס אלו עם אלו במחמך בלתי יושב על חוג הארץ (ישיבה י' ק"ב). והכיר בשלל יחודו זה כי ר"ל ליותם והסודות המיוחדות ולנחמך ומדורו ויוחסם אל' מיעה, ואמר שישב אלו י' אל'ם,

פרק יב קימה, שם משתתף, ^א ואחד מעניני הקימה שהיא כנגד הישיבה. ולא קם ולא זע ממנו. ובו עוד ענין קיום הדבר ואמתתו. יקם ה' את דברו, ויקם שדה עפרון, וקם הבית אשר בעיר, וקמה בידך ממלכת ישראל, ובוה הענין נאמר כל לשון קימה שבאה בשם יתכרך. עתה אקום יאמר ה', ירצה בו, עתה אקיים דבריו ויעודי לטוב ולרע. אתה תקום תרחם ציון תקיים מה שיעדתה בו לרחם עליה, ומפני שהמסכים לעשות דבר יתעורר לעשותו בקימה, נאמר לכל מי שיהיה ראוי לאיזה ענין שהוא קם. כי הקים בני את עבדי עלי. והואשאל זה הענין ב לעבור גזרת האי של עם שהתחייבו עונש לאדם, ומסתי על בית ירבעם, ומס על בית מרים. ואפשר שיהיה אמרו

אפודי

פרק יב קימה שם משותף וא' מעניי הקימה שהוא כנגד הישיבה ולא קס ולא זע ממנו. א' בלשקוזה למה לא הביא הרב מעניי הקימה שהוא כנגד הישיבה אלא מחמתו אחריו ש' ר' יעקב בבורה כמו יוקס אברהם מעל פני מתו או יוקס פרעה לילה וזוה לא נודעה הסבר. ויארר קימה על ענין קיום הענין אחרתו כמו יקס ה' את דברו אתה תקום תרום עיין תחיים מה רמו למה שיתרנו לדרוש מעלה שאתנו נתלים בעולם האמיתי

פּרָק יב א וואָד מעיניי הַקִּימָה. לֹא אָמַר הָרֵב בְּשׂוּף זֶה
הַסֵּם הַנְּחֹס הַקִּימָה כְּעַד הַיְשִׁיבָה
כִּמְנַגּוֹ בְּשֶׁלֹּם הַשְׂתּוּפִים, לִפִּי זֶה הָאֵם מְקִימָה מִמֶּנּוּ הוּא נִמָּא
יִיחָד מִשֶּׁם בְּסוּסוֹת מִשֶּׁם מִנְּאֻלָּה מִיָּנִין קִיּוֹם הַדְּבָר וּמִמֶּנּוּ
ב לַעֲבוֹר גִּזְרֵה הָאֵל עַל עַם וְכו'. ר"ל רִמּוֹז לַמָּה שֶׁבִּאֲרָנוּ
לַמַּעֲלָה שֶׁאֲנֵחֻז נִתְּלִים בְּעוֹלָם הָאֲמִזְעִי מִזֵּד שֶׁעָלָו בָּנוּ וְהִיא
שִׁיעֻדָּתָה לַרְחֵם עֲלֵיהֶּן: וְאֲמָרוּ לַעֲבוֹר גִּזְרֵה הָאֵל עַל עַם כִּי

אברבנאל

[illegible][illegible]

פרק יג עמידה, שם משתתף, יהיה בענף עמידת הארם וקיסמו, בעמדו לפני פרעה, א אם יעמוד משה ושמואל, והוא עומד עליהם. ויהיה בענף ההמנע וההפסק, כי עמדו לא ענו עוד

פרק יג עמידה שם משואה: אם יעמוד משה ושמואל זה לאחר על ד' בחוליה והרצון בו אם יעמוד מקדש משה ושמואל ויחללו לפני לא הייתי שומע להם ואם כן היא עמידה גמורה. ודע כי נפש משה אינו משה ונפש

[illegible]

שם טוב
מִנְדַּע פֶּעַל בְּנוּ וְהוּא הַקָּדוֹשׁ נִזְרֵת הָאֵל יִתְעַלֶּה : וְאִמְרוּ
בְּלִמְדַּת תְּחוּם עַל אוֹיְבֵיכֶם : הַקָּדוֹשׁ מִתְפָּרֵשׁ מִכִּרְוּחֵי הָרֶב
לְפָנֶיךָ תְּחוּם עַל אוֹיְבֵיכֶם הֵי יוֹכַל לְפָנֶיךָ חוֹתֶה תְּחוּרֵי
לְרֵשָׁם צִיּוֹן וְהִיא הַקְּטוֹרוֹת בְּנִחָם לְעוֹב כְּמוֹ שֶׁאֵין אוֹתִים
בְּחִלּוּקֵי רֶאשׁוֹנֵה בְּעִינֵי הַקָּדוֹשׁ בְּנִחָם יִימְדוּ וְלִעֹב אוֹ חֶרֶץ
וְהַפְּעִיזֵי לֹהֵי יֵה רֵבֵל לֹא מִחֵץ שׁוֹם פְּסוּק מִלְּשׁוֹן קִטְוֵה שְׂרֹא
הַתְּעוֹרֵרוֹת רַק לִרְעַ כְּמוֹ וְקִמְיֵי עַל בֵּית יִרְבֶּעַם וְקַם עַל בֵּית
מִיִּרְמֵי לְפִיכֵךְ פִּירֵת תְּחוּם עַל אוֹיְבֵיכֶם : וְהַמִּנְחָה בִּזְוֵי יֵה לֹא
יִאֲחִיר מִחֵץ הַקָּדוֹשׁ אֵת הַתְּעוֹרֵר לְרֵשָׁם יֵה מַעֲשֵׂה בְּחֵץ הָאֵל
עַל בְּרִיּוֹתָיו וְחָץ הוּא שׂוֹלֵחַ לִסֵּם וּמַעֲבִיר לִסֵּם רֶאשׁוֹן וְלִכֵּן
אֵין רֶאשׁוֹן לִמְדַּת תְּחוּרֵי הַתְּעוֹרֵר לְרֵשָׁם כִּי דִרְכּוֹ לְנִשְׁוֹת חֶסֶד
וְהֵנֶם בְּדֵר דָּוִד וְדוֹר אֲבָל הַתְּעוֹרֵרוֹת הֵאֵל לְעוֹלָם לְנִקְמָה :
וְכֵן אִמְרוּ ע"ה אֵין לְמַעֲלֵה לֹא מַעֲרִים וְלֹא יִשְׁבִּיעַ כִּי בִּזְוֵי
כָּלל מִתְרִים רִבִּים מִתְרִימוֹת לְמִי שִׁינִים , לֹא מֵה שֶׁשִּׁנּוּ
הַתְּעוֹלָאִים בִּזְוֵי הַעֲלֵם אֵין לְעוֹלָם לְמַעֲלֵה מִחֵץ , וְהֵנֶם
הַבְּלִיּוֹן וְיִוִּרֵךְ בְּלִשְׁתּוֹת מִן שֶׁאֵין שִׁינָאֵי

[illegible][illegible]

מורה נבוכים חלק ראשון פרק יד

שם המן לא ידן רוחי באדם, ומי יודע רוח בני האדם, ומותר האדם מן הכהמה אין. ויהיה שם להמן, כלומר לפחותים סבלתי המיוחדים, גם בני אדם גם בני איש. ב' ומה הענין השלישי, וידאו בני האלהים את בנות האדם, אכן כאדם תמותון:

פרק

אחר

שם מור

במעשה בראשית: ב' ומה הענין השלישי ויראו בני כו'. מפני זה אמר הרב ומה הענין השלישי ולא עמד זה הפסוק דבריו במחלף לדוננו משם אנכי מופר בין ס' ובינוס, ומחלף ית' לן אמור לנס שובו לנס לאמלכים ואחם שם עמוד עמדי, וזה כדבר מעלה משם ממדרגת ישראל, וזה שפנחו קסור אחר חסו כזה ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי (דברים כ' ב') ויהי זה שם כלל עמם שם מה: כיוון הדבר האלימני ענין אליהם אלו וי, ושכל כלל בשם אדם, לזה בינה הרב אחריי פרק אדם את האדם, לזה אמר על משם רבינו ע"ה, כי הוא לבד ואמר על האדם המיוחד, וזהו אדם הראשון, ואמר על כל איש מאיש סתם, ויחלף על הסתמיים מני אדם. וזהו ימות הרב לנ"ש שם, כי מחלף שם לא נא ליהיה האנושין למן אדם אשר נא אליו אדם על הארץ (שם ד' ג') נאמר על אדם הראשון שבראו האל ית' מנ"ש ויבא אליו אדם את האדם, אח"כ אמר ויבא אדם את האדם, ראונו כי האדם את האדם, ואמר זה להביר על שפניות סבובות אחר ובי שפע סלכיו ידבר נחמן באנוני חכל על השלימים והמוכנים שפניות מין. וזהו ג' שפיות הכחוב על המין ישראל, שם סיום כללי מוכנים, וזהו לא למעלה כהנאה, וזכור אדם הים ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי, ר"ל לפחות בני אדם כללית ראויים, וזה קראם בלשון אדם, ומשכמים חלוו אחר, כי מי כל בער אדם שפע קול אליוס חיים (שם ד' ג') וזהו א"כ האדם כלל בשם סיו המרשים כעצמם כעצם כל בער, ועם כל זה וכו' לנבואה. והעולה מכל זה שזה שפיות הרב דברי המיוחד אחר כנא בחותמו ספור שפיות, ואח"כ עמוד עמדי, ומשם לא נאמר בשם אדם, אלא נאמר איש כמו שאלמר והוא שפע שם אחד (מדרש ר"ב ג'). וזה קראו אדם עם הקודם אליו: ואפשר שם לומר שפיות ג' א"כ בזה האדם הנזכר במעשה בראשית.

כי כל מחקר שקרה לאדם יקרה לנחנו, וזה היה כוונת הפרק לא מה שאלמר כזה הענין השלישי ויראו בני האלהים את בנות האדם. וכבר ידעת מה שאלמר החכם ר"ל שם העצם אין לו היא הידיעה כי הוא נודע בעצמו ואלוהי ע"ז ב"ה הידיעה וזהו ידוע למשכילים, וזה היה כוונת זה הפרק:

ימותו בעיני מעשה מורכב:

אברבנאל

סיום שפיות עמדי רמז לנחמן מהמכרסם שלא זכרו, אינו מהראוי שבעבור מה שלא זכר יבא שפיות אדם חסיד כללי מקופר עם מה שזכרו. ואמר לתלמידיו, כי אחרי שברב כפוף ספר הקודם סיום דבריו במחלף לדוננו משם אנכי מופר בין ס' ובינוס, ומחלף ית' לן אמור לנס שובו לנס לאמלכים ואחם שם עמוד עמדי, וזה כדבר מעלה משם ממדרגת ישראל, וזה שפנחו קסור אחר חסו כזה ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי (דברים כ' ב') ויהי זה שם כלל עמם שם מה: כיוון הדבר האלימני ענין אליהם אלו וי, ושכל כלל בשם אדם, לזה בינה הרב אחריי פרק אדם את האדם, לזה אמר על משם רבינו ע"ה, כי הוא לבד ואמר על האדם המיוחד, וזהו אדם הראשון, ואמר על כל איש מאיש סתם, ויחלף על הסתמיים מני אדם. וזהו ימות הרב לנ"ש שם, כי מחלף שם לא נא ליהיה האנושין למן אדם אשר נא אליו אדם על הארץ (שם ד' ג') נאמר על אדם הראשון שבראו האל ית' מנ"ש ויבא אליו אדם את האדם, אח"כ אמר ויבא אדם את האדם, ראונו כי האדם את האדם, ואמר זה להביר על שפניות סבובות אחר ובי שפע סלכיו ידבר נחמן באנוני חכל על השלימים והמוכנים שפניות מין. וזהו ג' שפיות הכחוב על המין ישראל, שם סיום כללי מוכנים, וזהו לא למעלה כהנאה, וזכור אדם הים ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי, ר"ל לפחות בני אדם כללית ראויים, וזה קראם בלשון אדם, ומשכמים חלוו אחר, כי מי כל בער אדם שפע קול אליוס חיים (שם ד' ג') וזהו א"כ האדם כלל בשם סיו המרשים כעצמם כעצם כל בער, ועם כל זה וכו' לנבואה. והעולה מכל זה שזה שפיות הרב דברי המיוחד אחר כנא בחותמו ספור שפיות, ואח"כ עמוד עמדי, ומשם לא נאמר בשם אדם, אלא נאמר איש כמו שאלמר והוא שפע שם אחד (מדרש ר"ב ג'). וזה קראו אדם עם הקודם אליו: ואפשר שם לומר שפיות ג' א"כ בזה האדם הנזכר במעשה בראשית.

סיום שפיות עמדי רמז לנחמן מהמכרסם שלא זכרו, אינו מהראוי שבעבור מה שלא זכר יבא שפיות אדם חסיד כללי מקופר עם מה שזכרו. ואמר לתלמידיו, כי אחרי שברב כפוף ספר הקודם סיום דבריו במחלף לדוננו משם אנכי מופר בין ס' ובינוס, ומחלף ית' לן אמור לנס שובו לנס לאמלכים ואחם שם עמוד עמדי, וזה כדבר מעלה משם ממדרגת ישראל, וזה שפנחו קסור אחר חסו כזה ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי (דברים כ' ב') ויהי זה שם כלל עמם שם מה: כיוון הדבר האלימני ענין אליהם אלו וי, ושכל כלל בשם אדם, לזה בינה הרב אחריי פרק אדם את האדם, לזה אמר על משם רבינו ע"ה, כי הוא לבד ואמר על האדם המיוחד, וזהו אדם הראשון, ואמר על כל איש מאיש סתם, ויחלף על הסתמיים מני אדם. וזהו ימות הרב לנ"ש שם, כי מחלף שם לא נא ליהיה האנושין למן אדם אשר נא אליו אדם על הארץ (שם ד' ג') נאמר על אדם הראשון שבראו האל ית' מנ"ש ויבא אליו אדם את האדם, אח"כ אמר ויבא אדם את האדם, ראונו כי האדם את האדם, ואמר זה להביר על שפניות סבובות אחר ובי שפע סלכיו ידבר נחמן באנוני חכל על השלימים והמוכנים שפניות מין. וזהו ג' שפיות הכחוב על המין ישראל, שם סיום כללי מוכנים, וזהו לא למעלה כהנאה, וזכור אדם הים ראונו כי ידבר אליו את האדם ותי, ר"ל לפחות בני אדם כללית ראויים, וזה קראם בלשון אדם, ומשכמים חלוו אחר, כי מי כל בער אדם שפע קול אליוס חיים (שם ד' ג') וזהו א"כ האדם כלל בשם סיו המרשים כעצמם כעצם כל בער, ועם כל זה וכו' לנבואה. והעולה מכל זה שזה שפיות הרב דברי המיוחד אחר כנא בחותמו ספור שפיות, ואח"כ עמוד עמדי, ומשם לא נאמר בשם אדם, אלא נאמר איש כמו שאלמר והוא שפע שם אחד (מדרש ר"ב ג'). וזה קראו אדם עם הקודם אליו: ואפשר שם לומר שפיות ג' א"כ בזה האדם הנזכר במעשה בראשית.

ב'